

Tjänsteutlåtande

Kommunkansliet

Till Kommunstyrelsen

Datum 2022-08-16

Dnr KS 2022/0193

Yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm, i mål nr 13508-22, avseende laglighetsprövning enligt kommunallagen, gällande Kommunfullmäktiges beslut KF § 4:8 2022-06-20 angående ärendet Godkännande av exploateringsavtal för detaljplan för Näsängen, etapp 1, Dnr. KS 2012/0107

Sammanfattning

Kommunfullmäktige i Österåkers kommun fattade vid sitt sammanträde 2022-06-22 beslut i ärendet ”Godkännande av exploateringsavtal för detaljplan för Näsängen, etapp 1”, Dnr. KS 2012/0107. I samband med behandlingen av nämnda ärende framställdes dels sakyrkanden, dels ett formellt yrkande om återremiss.

När Kommunfullmäktige efter genomförd debatt övergick till att behandla de framförda yrkandena ställde Kommunfullmäktiges ordförande (i enlighet med Kommunallagens regelverk (KL) om tågorordningen för detta (Jfr KL 5 kap. 53 §)) dessa under proposition. Således ställde Kommunfullmäktiges ordförande först det formella yrkandet om återremiss under proposition, varvid Kommunfullmäktige genom ett majoritetsbeslut avslag detta. Därefter ställde ordföranden framställda sakyrkanden under proposition.

Kommunfullmäktiges beslut har därefter överklagats till Förvaltningsrätten i Stockholm, som förelagt Österåkers kommun att yttra sig senast 2022-08-22.

Beslutsförslag

Kommunstyrelsen beslutar

1. Till Förvaltningsrätten i Stockholm, i mål nr 13508-22, överlämna yttrande i enlighet med förvaltningens tjänsteutlåtande inklusive bilaga, daterat 2022-08-16, innebärande att Österåkers kommun bestrider överklagandet och yrkar att Förvaltningsrätten avslår överklagandet,
2. Omedelbart justera protokollet avseende beslut om yttrande till Förvaltningsrätten i Stockholm, i mål nr 13508-22, angående laglighetsprövning enligt Kommunallagen.

Bakgrund

Tjänsteutlåtande

Kommunfullmäktige i Österåkers kommun fattade vid sitt sammanträde 2022-06-22 beslut i ärendet ”Godkännande av exploateringsavtal för detaljplan för Näsängen, etapp 1”, Dnr. KS 2012/0107. I samband med behandlingen av nämnda ärende framställdes dels sakyrkanden, dels ett formellt yrkande om återremiss.

När Kommunfullmäktige efter genomförd debatt övergick till att behandla de framförda yrkandena ställde Kommunfullmäktiges ordförande (i enlighet med Kommunallagens regelverk (KL) om tågorordningen för detta (Jfr KL 5 kap. 53 §)) dessa under proposition. Således ställde Kommunfullmäktiges ordförande först det formella yrkandet om återremiss under proposition, varvid Kommunfullmäktige genom ett majoritetsbeslut avslag detta. Därefter ställde ordföranden framställda sakyrkanden under proposition.

För närmare beskrivning av Kommunfullmäktiges kommunalrättsligt korrekta tillämpning av KL:s bestämmelser om tågorordningen för behandling av formella yrkanden och sakyrkanden i det aktuella detaljplaneärendet, hänvisas till utdrag ur Kommunfullmäktiges protokoll KF § 4:8 (Bilaga 1).

Kommunfullmäktiges beslut har därefter överklagats till Förvaltningsrätten i Stockholm, som förelagt Österåkers kommun att yttra sig senast 2022-08-22.

I överklagandet till Förvaltningsrätten yrkar Klaganden ”att Förvaltningsrätten upphäver beslutet om exploateringsavtalet för Näsängen etapp 1” (Bilaga 2).

Som grund för överklagandet anför Klaganden en rad omständigheter gällande de propositionsordningar, som låg till grund för Kommunfullmäktiges beslut vid behandlingen av det aktuella detaljplaneärendet. Klaganden framför bl. a. att ”Om återremissyrkandet tagits upp som första åtgärd hade endast en tredjedel av rösterna fordrats (17 av 51)”.

Kommunen får tolka detta som att Klaganden söker beskriva ordningen för Kommunfullmäktiges behandling av yrkanden om återremiss, vilket i förekommande fall kan ske med stöd av KL:s regler om minoritetsskydd. Någon sådan situation förelåg dock ej, något som bekräftas av den omröstningslista bilaga 4:8a/2022 till Kommunfullmäktiges protokoll (Bilaga 1), vilken påvisar ett röstresultat om 48 Ja, dvs. bifall till yrkande om avslag på återremissyrkandet respektive 1 Nej, dvs. bifall till återremissyrkandet samt 2 ej närvarande.

Någon minoritet, dvs. minst 1/3 av närvarande ledamöter, som biträdde yrkandet förelåg således inte.

För övrigt så följdes den första propositionsordningen av en andra och omröstning dito. Utfallet av denna omröstning framgår av omröstningsbilaga 4:8b/2022 (Bilaga 1).

Inställning till överklagandet

Österåkers kommun bestrider överklagandet och yrkar att Förvaltningsrätten avslår överklagandet.

Tjänsteutlåtande

Rättsliga utgångspunkter

Vid laglighetsprövning enligt KL skall domstolen endast bedöma det överklagade beslutets laglighet och inte dess sakliga innehåll eller lämplighet. Enligt KL 13 kap. 8 § skall följaktligen ett kommunalt beslut upphävas endast om:

1. Det inte har tillkommit på lagligt sätt,
2. Beslutet rör något som inte är en angelägenhet för kommunen,
3. Det organ som har fattat beslutet inte har haft rätt att göra det, eller
4. Beslutet annars strider mot lag eller annan författning.

Österåkers kommun konstaterar att ingen av de grunder som redogjorts för i föregående stycke föreligger.

Utveckling av Österåkers kommuns talan och bemötande av överklagandet

Som ovan redogjorts för framställdes en rad yrkanden i samband med Kommunfullmäktiges behandling av ärendet ”Godkännande av exploateringsavtal för detaljplan för Näsängen, etapp 1”. Yrkandena var dels yrkanden i sak, dels ett formellt yrkande om återremiss.

När Kommunfullmäktige efter genomförd debatt övergick till att behandla de framförda yrkandena ställde Kommunfullmäktiges ordförande (i enlighet med Kommunallagens regelverk (KL) om tågordningen för detta (Jfr KL 5 kap. 53 §)) dessa under proposition. Således ställde Kommunfullmäktiges ordförande först det formella yrkandet om återremiss under proposition, varvid Kommunfullmäktige genom ett majoritetsbeslut avslag detta. Därefter ställde ordföranden framställda sakyrkanden under proposition.

Utöver hänvisning till gällande bestämmelse i KL åberopar kommunen även utdrag ur litteratur, närmare bestämt Kommunallagen med kommentarer och praxis, sjätte upplagan 2022, Lena Dalman, Ylva Lindblom m. fl., sid. 278 – 280, utgiven av Sveriges Kommuner och Regioner, Adda Kompetens (Bilaga 3) Av nämnda rättskälla följer att ”Om det har ställts både formella yrkanden och sakyrkanden, måste ordföranden först ställa de formella yrkandena under proposition.”

Som stöd för Kommunfullmäktiges kommunalrättsligt korrekta behandling av nämnda detaljplaneärende åberopar kommunen vidare utdrag ur sammanträdesprotokollet från 2022-06-20, KF § 4:8 (Bilaga 1).

Av protokollsutdraget framgår tydligt två propositionsordningar. Den *första* propositionsordningen innebar att det formella yrkandet om återremiss ställdes mot avslag (på återremissyrkandet), vilket efter omröstning också blev fullmäktiges beslut. Den *andra* propositionsordningen innebar att yrkandet i sak, dvs. bifall till Kommunstyrelsens förslag, ställdes mot avslag, vilket efter omröstning blev fullmäktiges beslut.

Förvaltningens slutsatser

Förvaltningen konstaterar att de kommunalrättsliga grunderna för laglighetsprövning, så som de anges i KL, ej föreligger. Kommunfullmäktiges behandling och beslut i ärendet om Godkännande av detaljplan för Näsängen, etapp 1, är i alla dess delar kommunalrättsligt korrekt, varför förvaltningen tillstyrker förslaget.

Tjänsteutlåtande

Bilagor

1. Utdrag ur Sammanträdesprotokoll för Kommunfullmäktige 2022-06-20, KF § 4:8, inklusive omröstningsbilagorna 4:8a/2022 – 4:8b/2022,
2. Klagandeskrift till Förvaltningsrätten 2022-06-30,
3. Utdrag ur Kommunallagen med kommentarer och praxis, sjätte upplagan 2022, Lena Dalman, Ylva Lindblom m. fl., sid. 278 – 280, utgiven av Sveriges Kommuner och Regioner, Adda Kompetens.

Staffan Erlandsson
Kommundirektör

Peter Frene
Kanslichef

Expedieras

Förvaltningsrätten i Stockholm

KF § 4:8

Dnr. KS 2012/0107

Godkännande av exploateringsavtal för detaljplan för Näsängen, etapp 1

Kommunfullmäktiges beslut

Exploateringsavtal för Näsängen etapp 1 godkänns.

Reservationer

Miljöpartiet reserverar sig mot beslutet enligt bilaga (MP).
Vänsterpartiet reserverar sig mot beslutet enligt bilaga (V).
Roslagspartiet reserverar sig mot beslutet enligt bilaga (RP).
Björn Molin (-) reserverar sig mot beslutet enligt bilaga (-).

Särskilt yttrande

Michaela Haga (C) lämnar ett särskilt yttrande enligt bilaga (C).

Röstförklaring

Anders Borelid (SD) lämnar en röstförklaring enligt bilaga (SD).

Sammanfattning

Ett nytt förslag till detaljplan för Näsängen etapp 1, har upprättats av samhällsbyggnadsförvaltningen. Den nya detaljplanen möjliggör bebyggelse av den första etappen av utbyggnadsområdet för Näsängen. Ett exploateringsavtal har tagits fram mellan exploatören och Österåkers kommun för att reglera genomförandet av detaljplanen.

Beslutsunderlag

Kommunstyrelsen har behandlat ärendet 2022-05-23, § 7:3.
Samhällsbyggnadsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2022-04-26.

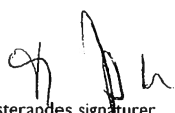
Förslag till beslut

Kommunstyrelsens ordförande Michaela Fletcher (M) yrkar bifall till Kommunstyrelsens förslag.

Björn Molin (-) yrkar i första hand på avslag av ärendet och i andra hand på återremiss av ärendet med följande motivering:

Jordbruksmark av nationellt intresse får enligt Miljöbalken endast tas i anspråk om det behövs för att tillgodose väsentliga samhällsintressen och om detta behov inte kan tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk. Vi har ett stort krig i närområdet som innebär en så stor brist på jordbruksprodukter att det riskerar bli svält i stora delar av världen.

Forts.

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

Forts. KF § 4:8

I detta läge är det extra viktigt att vi inte exploaterar jordbruksmark för byggande av bostäder.

Jonas Jonsson (MP) och Anders Borelid (SD) yrkar på avslag av ärendet.
Ann-Christine Furustrand (S) biträder Michaela Fletchers (M) yrkande.

Kort ajournering äger rum mellan kl. 20.15-20.20.

Propositionsordning

Ordföranden ställer bifall till återremissyrkande mot avslag och finner att fullmäktige beslutat avslå återremissyrkandet.

Omröstning

Votering begärs och verkställs med ja-röst för att avslå återremissyrkandet och nej-röst för att bifalla återremissyrkandet.

Omröstningen utfaller med 48 ja-röster, 1 nej-röst och 2 är frånvarande.
Fullmäktige har således beslutat avslå återremissyrkandet.

Därefter sker en ajournering mellan kl. 20.22-20.40 för gemensamt kaffe och sommartårta.

Förslag till beslut

Norma Aznar (V) och Roger Johansson (RP) yrkar på avslag av ärendet.

Michaela Haga (C), Mathias Lindow (L) och Arne Ekstrand (KD) biträder Michaela Fletchers (M) yrkande.

Propositionsordning

Ordföranden ställer därefter bifall till Kommunstyrelsens förslag mot avslag och finner att fullmäktige beslutat i enlighet med Kommunstyrelsens förslag.

Omröstning

Votering begärs och verkställs med ja-röst för bifall till Kommunstyrelsens förslag och nej-röst för avslag på ärendet.

Omröstningen utfaller med 35 ja-röster, 14 nej-röster och 2 är frånvarande.
Fullmäktige har således beslutat i enlighet med Kommunstyrelsens förslag.

Omröstningslista KF § 4:8a

Omröstningslista KF § 4:8b

Expedieras

Samhällsbyggnadsförvaltningen

Justerandes signaturer

Utdragsbestyrkande

KOMMUNFULLMÄKTIGE I ÖSTERÅKERS KOMMUN

KF 4/2022

2022 06 20

Bilaga 4:8a/2022

Mandatfördelning M:18, S:9, RP:5, SD:5, L:4, C:3, V:3, MP:2, KD:2						
Parti	Ledamöter					
	Namn	Närvar	Ersättare	Ja	Nej	Avstå
(M)	Michaela Fletcher	X		X		
(M)	Hampe Klein	X		X		
(M)	Eliza Roszkowska Öberg		Gunnar Hallberg (M)	X		
(M)	Christina Funhammar	X		X		
(M)	Kenneth Netterström		Gunnar Fristedt (M)	X		
(M)	Isabelle Ankarfjärd Jäger	X		X		
(M)	Jeanette Widén		Richard Orgård (M)	X		
(M)	Conny Söderström	X		X		
(M)	Fredrik Rosengren	X		X		
(M)	Anneli Hogreve	X		X		
(M)	Camilla Grimsby Klein	X		X		
(M)	Lotta Holmgren	X		X		
(M)	Anneli Widén	X		X		
(M)	Bror Jansson		Annika Lööv (M)	X		
(M)	Berndt Hogreve	X		X		
(M)	Mats Højbrant	X		X		
(L)	Mathias Lindow	X		X		
(L)	Monica Kjellman	X		X		
(L)	Ritva Elg	X		X		
(L)	Thomas Kjellman	X		X		
(C)	Michaela Haga	X		X		
(C)	Björn Pålhammar	X		X		
(C)	Monica Hinders	X		X		
(KD)	Arne Ekstrand	X		X		
(KD)	Mikael Ottosson	X		X		
(S)	Ann-Christine Furustrand	X		X		
(S)	Rosita Olsson Palmberg	X		X		
(S)	Ingela Westerlund	X		X		
(S)	Lars Frid	X		X		
(S)	Kristina Embäck	X		X		
(S)	Anders Pettersson	X		X		
(S)	Eva Börjesson		Klas-Göran Wändesjö (S)	X		
(MP)	Jonas Jonsson	X		X		
(MP)	Michael Solander		Mattias Lafvas (MP)	X		
(V)	Francisco Contreras	X		X		
(V)	Andreas Lennkvist Manriquez	X		X		
(V)	Norma Aznar	X		X		
(RP)	Hans Hellberg	X		X		
(RP)	Roger Johansson	X		X		
(RP)	Ivar Horst	X		X		
(RP)	Peter Nummert	X		X		
(SD)	Thomas Rapola					
(SD)	Anders Borelid	X		X		
(SD)	Leif Hermansson	X		X		
(SD)	Peter Markum	X		X		
(-)	Anas Abdullah	X		X		
(-)	Björn Molin	X			X	
(-)	Ulrika Hillgren					
(S)	Margareta Olin	X		X		
(M)	Johan Boström	X		X		
(M)	Ingela Gardner	X		X		
RESULTAT				48	1	

KOMMUNFULLMÄKTIGE I ÖSTERÅKERS KOMMUN

KF 4/2022

2022 06 20

Bilaga 4:8b/2022

Mandatfördelning M:18, S:9, RP:5, SD:5, L:4, C:3, V:3, MP:2, KD:2						
Ledamöter						
Parti	Namn	Närvar	Ersättare	Ja	Nej	Avstå
(M)	Michaela Fletcher	X		X		
(M)	Hampe Klein	X		X		
(M)	Eliza Roszkowska Öberg		Gunnar Hallberg (M)	X		
(M)	Christina Funhammar	X		X		
(M)	Kenneth Netterström		Gunnar Fristedt (M)	X		
(M)	Isabelle Ankarfjärd Jäger	X		X		
(M)	Jeanette Widén		Richard Orgård (M)	X		
(M)	Conny Söderström	X		X		
(M)	Fredrik Rosengren	X		X		
(M)	Anneli Hogreve	X		X		
(M)	Camilla Grimsby Klein	X		X		
(M)	Lotta Holmgren	X		X		
(M)	Anneli Widén	X		X		
(M)	Bror Jansson		Annika Lööv (M)	X		
(M)	Berndt Hogreve	X		X		
(M)	Mats Höjbrant	X		X		
(L)	Mathias Lindow	X		X		
(L)	Monica Kjellman	X		X		
(L)	Ritva Elg	X		X		
(L)	Thomas Kjellman	X		X		
(C)	Michaela Haga	X		X		
(C)	Björn Pålhammar	X			X	
(C)	Monica Hinders	X		X		
(KD)	Arne Ekstrand	X		X		
(KD)	Mikael Ottosson	X		X		
(S)	Ann-Christine Furustrand	X		X		
(S)	Rosita Olsson Palmberg	X		X		
(S)	Ingela Westerlund	X		X		
(S)	Lars Frid	X		X		
(S)	Kristina Embäck	X		X		
(S)	Anders Pettersson	X		X		
(S)	Eva Börjesson		Klas-Göran Wändesjö (S)	X		
(MP)	Jonas Jonsson	X			X	
(MP)	Michael Solander		Mattias Lafvas (MP)		X	
(V)	Francisco Contreras	X			X	
(V)	Andreas Lennkvist Manriquez	X			X	
(V)	Norma Aznar	X			X	
(RP)	Hans Hellberg	X			X	
(RP)	Roger Johansson	X			X	
(RP)	Ivar Horst	X			X	
(RP)	Peter Nummert	X			X	
(SD)	Thomas Rapola					
(SD)	Anders Borelid	X			X	
(SD)	Leif Hermansson	X			X	
(SD)	Peter Markum	X			X	
(-)	Anas Abdullah	X		X		
(-)	Björn Molin	X			X	
(-)	Ulrika Hillgren					
(S)	Margareta Olin	X		X		
(M)	Johan Boström	X		X		
(M)	Ingela Gardner	X		X		
RESULTAT				35	14	

Klagande: Björn Molin (421215-1072)
Båtvägen 10
184 51 Österskär

Motpart: Österåkers Kommun
184 86 Åkersberga

FÖRVALTNINGSRÄTTEN
I STOCKHOLM
Avdelning 34

INKOM: 2022-06-30
MÅLNR: 13508-22
AKTBIL: 1

Överklagat beslut: Österåkers Kommunfullmäktiges beslut i ärende 8 under mötet den 20 juni 2022.

Undertecknad ledamot i Österåkers kommunfullmäktige reserverar sig mot fattat beslut under punkt 8 på kommunfullmäktiges möte den 20 juni 2022.

Punkt 8. Godkännande av exploateringsavtal för detaljplan för Näsängen etapp 1.

I mitt anförande på mötet yrkade jag i första hand avslag och i andra hand återremiss av ärendet.

Kommunfullmäktiges ordförande valde att ställa dessa två förslag mot varandra och då förlorade återremissyrkandet.

Vid nästa omröstning blev resultatet att godkännande av förslaget fick fler röster än än avslagsyrkandet.

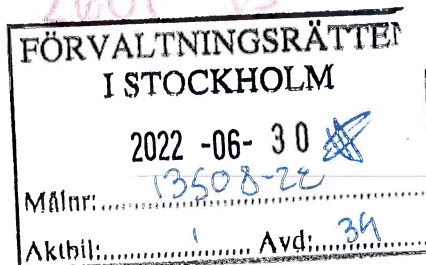
Enligt min tolkning av kommunallagen ska alltid ett återremissyrkande behandlas separat innan ärendet eventuellt behandlas vidare.

Om återremissyrkandet tagits upp som första åtgärd hade endast en tredjedel av rösterna fordrats (17 av 51).

På grund av denna felaktiga behandling av omröstningen blev resultatet istället att det krävdes ett majoritetsbeslut.

Jag yrkar att Förvaltningsrätten upphäver beslutet om exploateringsavtalet för Näsängen etapp 1.

Björn Molin -

talare avbröts i sina inlägg efter det att fyra minuter gått. Ingen invändning riktades mot förfarandet vid sammanträdet. Kammarrätten konstaterade att alla ledamöter hade samma förutsättningar och att det inte fanns någon begränsning i hur många gånger en ledamot fick begära ordet. Ingen begärde heller ordet när ordföranden frågade om fullmäktige var redo att gå till beslut. Överklagandet lämnades utan bifall.³⁹⁷ Man kan också konstatera att det med dagens teknik med webbsändningar m.m. är betydligt enklare att reda ut vad som hänt under ett fullmäktigesammanträde.

53 § När överläggningen har avslutats, lägger ordföranden fram förslag till beslut.

Förslagen ska utformas så, att de kan besvaras med ja eller nej.

Ordföranden redovisar därefter sin uppfattning om vad som har beslutats och bekräftar beslutet med klubbslag, om inte omröstning begärs.

5

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 5 kap. 41 § ÄKL. Förarbetena finns i prop. 1990/91:117 s. 189, i prop. 2016/17:171 s. 350 f. och i prop. 2016/17:171 s. 351.

När överläggningen är avslutad är det ordförandens ansvar att lägga fram förslag till beslut. Ordföranden ska gå igenom de yrkanden som framställts och kontrollera att de uppfattats korrekt. Ordföranden befäster genomgången med ett klubbslag. Därefter får inte något yrkande ändras eller läggas till, om inte fullmäktige enhälligt beslutar att medge det. Däremot kan ett yrkande återkallas. Om ordföranden anser att det behövs ska den ledamot som framställt ett yrkande avfatta det skriftligt. Till grund för ordförandens förslag ligger de yrkanden som ställts under överläggningen och som inte återkallats. Yrkandena kan vara formella (återremiss, bordläggning) eller materiella (bifall, avslag, ändring). De senare kan också kallas sakyrkanden.

Enligt bestämmelsen ska ordföranden lägga fram förslag till beslut som är utformade så att de kan besvaras med ja eller nej. Detta kallas för att ordföranden ställer proposition. När ordföranden har att ställa proposition på flera yrkanden brukar man tala om ordförandens propositionsordning. Om det finns ett formellt yrkande (t.ex. bordläggning) och ett sakyrkande (t.ex. bifall till kommunstyrelsens förslag) måste ordföranden bestämma ordningen mellan yrkandena, dvs. bestämma propositionsordningen. Sakyrkanden ställs mot varandra medan formella yrkanden behandlas var för sig. Eventuella tilläggsyrkanden behandlas sist.

Om det har ställts både formella yrkanden och sakyrkanden, måste ordföranden först ställa de formella yrkandena under proposition. Därefter ställs proposition på sakyrkandena. I ett avgörande hade först ett återremissyrkande avslagits genom votering. Av misstag ställde ordföranden ingen proposition på huvudyrkandet, utan gick vidare i dagordningen utan att något klubbslag på huvudyrkandet kom. Beslutet upphävdes såsom stridande mot nuvarande 5 kap. 53 §.³⁹⁸

³⁹⁷ Kammarrätten i Sundsvall, dom 2017-12-13 i mål 2613-16.

³⁹⁸ Förvaltningsrätten i Luleå, dom 2018-10-08 i mål 2839-17.

Om det förekommer yrkanden både om återremiss och bordläggning måste de behandlas var för sig och efter varandra. Det är upp till ordföranden att själv bestämma om han eller hon först vill ställa proposition på återremissyrkandet och därefter på bordläggningsyrkandet eller tvärtom. Ofta talar lämplighetsskäl enligt vår mening för att ordföranden först ställer proposition på återremissyrkandet och sedan – om det inte bifalls – på bordläggningsyrkandet. Om ordföranden gör tvärtom och bordläggningsyrkandet bifalls, finns det risk att återremissyrkandet återkommer när ärendet tas upp nästa gång efter bordläggningen. Det betyder att beslut i ärendet kan fördröjas ytterligare.

Särskilt om det föreligger många yrkanden eller om det finns flera alternativ för propositionsordningen, kan det vara lämpligt att ordföranden låter fullmäktige eller nämnden ta ställning till den tänkta propositionsordningen. Det kan ske genom att ordföranden redovisar en propositionsordning och därefter frågar: "Kan fullmäktige/nämnden godkänna den propositionsordning som jag föreslagit?"

Om det finns flera sakyrkanden ska som nämnts dessa ställas mot varandra. Det betyder att ordföranden frågar församlingen om (ställer förslag på) vart och ett av sakyrkandena i en följd. Efter varje förslag får församlingen ropa "ja" eller "nej". Enligt tredje stycket redovisar därefter ordföranden sin uppfattning om vad som har beslutats. Ordföranden ska alltså ta ställning och t.ex. konstatera att "kommunfullmäktige beslutat i enlighet med kommunstyrelsens förslag". Beslutet befästs med ett klubbslag, om inte någon ledamot dessförinnan begär omröstning (votering). Ett beslut som befästs på detta sätt kallas acklamationsbeslut. Innan klubbslaget faller ska ledamöterna ges betänketid så att de kan hinna begära votering.

I ett fall upphävdes ett fullmäktigebeslut när ordföranden gjort sig skyldig till en felsägning och låtit klubbslaget komma nästan omedelbart efter att ordföranden rättat felsägningen. Enligt kammarrättens mening borde ordföranden, innan han befäste beslutet med klubbslaget, ha gett ledamöterna någon sekunds längre betänketid.³⁹⁹ I ett annat fall gjorde klaganden gällande att han ropat "votering" innan klubban föll. Som bevisning åberopade klaganden en inspelning från fullmäktigesammanträdet. Förvaltningsrätten ansåg det dock inte möjligt att med grund i inspelningen sluta sig till att omröstning begärts före klubbslaget. Överklagandet lämnades utan bifall.⁴⁰⁰

Särskilda problem uppstår då ordföranden tvingas ta ställning till hur han eller hon ska ställa proposition på alternativ- och andrahandsyrkanden. Med ett alternativ- eller andrahandsyrkande avses att en ledamot har dels ett huvudyrkande, dels ett alternativ- eller andrahandsyrkande om huvudyrkandet faller. Ett yrkande som består av både ett huvudyrkande och ett alternativ- eller andrahandsyrkande kan inte besvaras med ja eller nej som andra stycket kräver.

I vissa fall kan huvudyrkandet och alternativ- eller andrahandsyrkandet ses som två separata yrkanden. Ordföranden torde inte kunna vägra att ställa yrkandena under proposition om huvudyrkandet är ett formellt yrkande (t.ex.

³⁹⁹ Kammarrätten i Sundsvall, dom 2009-12-16 i mål 1978-09.

⁴⁰⁰ Förvaltningsrätten i Jönköping, dom 2018-08-02 i mål 1709-18.

bordläggning) och alternativ- eller andrahandsyrkandet är ett sakyrkande. Däremot kan ordföranden inte ställa proposition enligt den begärda ordningen om huvudyrkandet är ett sakyrkande och alternativ- eller andrahandsyrkandet är ett formellt yrkande. Detta hänger samman med att formella yrkanden alltid måste avgöras först.

Försiktighet bör råda med att godta två alternativa sakyrkanden från samma ledamot, men det kan finnas fall då sådana bör godtas. I en dom⁴⁰¹ godtogs två alternativa sakyrkanden när huvudyrkandet var ett avslagsyrkande. Vid fullmäktiges överläggningar i det aktuella ärendet framställdes dels yrkande om bifall till den framställning som kommunstyrelsen tillstyrkt om friköp av tomträttsfastigheter till visst pris, dels yrkande om avslag på framställningen. Som ett andrahandsyrkande framställdes att försäljningspriserna skulle vara 130 procent av taxeringsvärdena. Kammarrätten anförde att det förhållandet att sistnämnda yrkande framställdes som ett andrahandsyrkande inte borde ha föranlett att yrkandet inte bedömdes som jämförbart med övriga yrkanden och därför inte ställdes under proposition. Eftersom propositionsordningen inte varit sådan att alla yrkandena hade kunnat bli föremål för prövning upphävdes fullmäktiges beslut.

54 § Om omröstning begärs, ska den ske öppet utom i ärenden som avser val eller anställning av personal.

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 5 kap. 42 § ÄKL. Förarbetena finns i prop. 1990/91:117 s. 189 och i prop. 2016/17:171 s. 351.

Om omröstning (votering) begärs ska den enligt bestämmelsen ske öppet utom i ärenden som avser val eller anställning av personal.

Finns det bara två yrkanden låter ordföranden den öppna omröstningen gå till så att han eller hon ber dem rösta ja som vill bifalla det yrkande som ordföranden menar vara fullmäktiges/nämndens beslut (lyssnat på) och de andra ledamöterna att rösta nej. (Ordföranden har ju tidigare lyssnat sig till en uppfattning om fullmäktiges/nämndens beslut enligt 5 kap. 53 §.) I den öppna omröstningen ropas ledamöterna upp och lämnar sina ja- respektive nej-röster. Sedan sammanfattar ordföranden omröstningsresultatet, t.ex. genom att säga: "Omröstningen har utfallit med 26 ja-röster och 25 nej-röster. Fullmäktige har alltså beslutat att bifalla kommunstyrelsens förslag." Öppen omröstning kan också ske med hjälp av voteringsanläggning.

Om tre eller fler yrkanden ställts vid överläggningen måste ordföranden ange att det yrkande som han/hon lyssnat bifall på är huvudförslag i omröstningen. Övriga yrkanden ställer ordföranden mot varandra för att få fram ett motförslag. I huvudomröstningen blir huvudförslaget ja-röst och det vinnande motförslaget nej-röst. Ordföranden kan alltså i regel göra styrelsens eller beredningsorganets förslag till ja-proposition i huvudomröstningen, och fullmäktige/nämnden får ta ställning till vilket förslag som ska vara motförslag – den s.k. kontrapositionen i huvudomröstningen. Finns flera motförslag

401 Kammarrätten i Göteborg, dom 1987-06-02 i mål 6770-1986.